

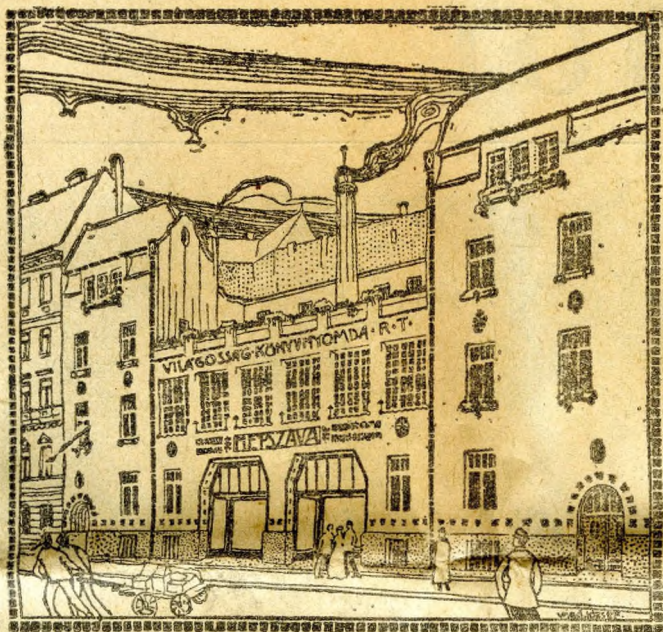
244

100 ESZTENDŐ

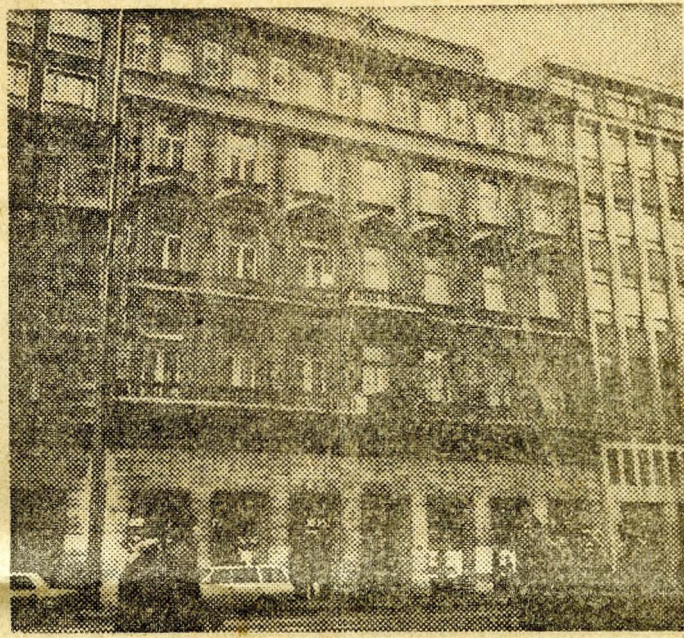
Az elmúlt hetekben cikksorozatban ismertettük lapunkban az évszázados út egyes szakaszait, jelentős állomásait. A történeti áttekintés a maga vázlatosságában is megmutatta, hogy ez az út korántsem volt nyílegyenes. A lap teljesítménye — a magyar munkásosztály történelmi hivatásának szemszögéből nézve — elmentmondásos. Érthető tehát, hogy a Népszava elmúlt évtizedeinek ránk maradt nyomtatott öröksége is vegyes értékű. Az utókor joggal válogat benne. Magunknak tekintjük mindazt, ami a régi Népszavában forradalmi vagy legalábbis előremutató, ami a múlt küzdelmeiben az egységet szolgálta; de elvetjük azt, ami a megaluvás szellemében fogant, ami bénította a munkásosztály erőfeszítéseit, gátolta harci egységét.

Az évforduló napján tehát (1873. január 5-én jelent meg a közvetlen előd, a Munkás Heti Krónika első száma) nem az összképet mutatjuk be, hanem abból válogattunk, amit a Népszavában becses örökségnek, haladó hagyománynak fogadhat el a jelen.

A lap sorsára vonatkozó dokumentumrészleteken, egykori emlékeztetéseken kívül magából a lapból gyűjtöttük az anyagot. Publikáltuk, egykori fényképfelvételekből, versekből, rajzokból kap emlékeztetőt, ízelítőt az olvasó. A választás nehéz volt: tiszter, százszor ennyit is találunk a poros Népszava-évfolyamokban olyat, amit érdemes lenne új életre kelteni. S ha nem is lehet teljes a válogatás — a múltból vett publikáció-mozaikok együttese, amelyet a jelen egy-egy mozzanata fog keretbe —, talán kirajzolja az olvasó előtt a letűnt évtizedek sziluettjét, felidézi a lezajlott osztályütközések emlékét.

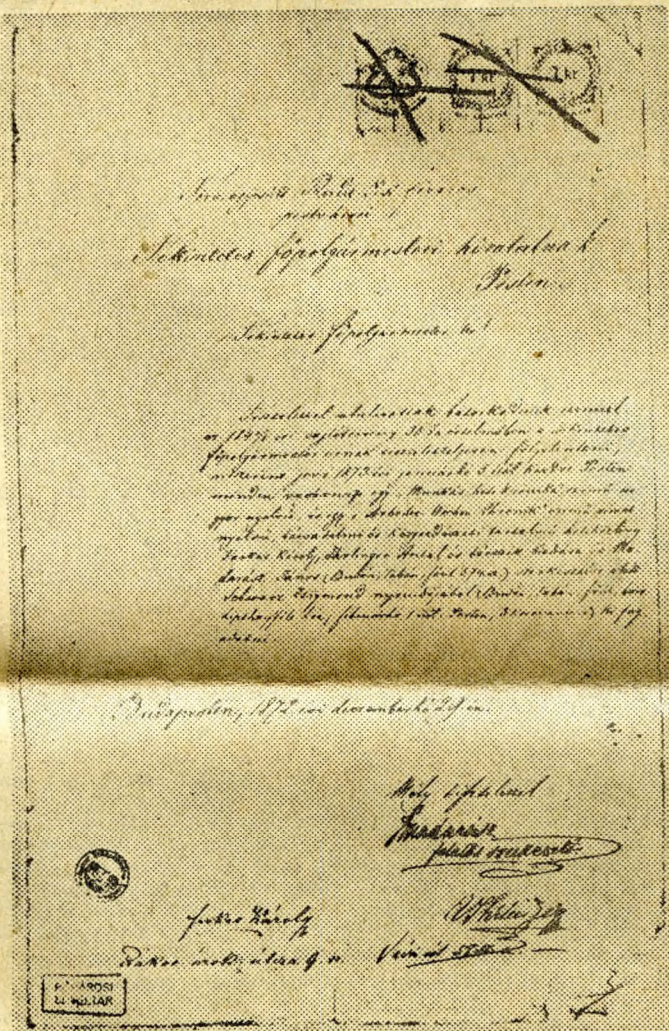

A Népszava 1909-ben felépült Conté utcai háza

A mai szerkesztőség és kiadóhivatal épülete a Rákóczi úton

EGY ÉVSZÁZAD DOKUMENTUMAIBÓL

A Munkás Heti Krónika alapítói bejelentik a főváros polgármesterének a lap kiadását. Fővárosi Levéltár. Pesti elnöki iratok, 1474/1872.

A „Népszava”,

az egyesült munkáspárt közlönye

A „választásra jogosulatlanok” és a „magyar munkáspárt”, Magyarország ezen két pártföderációja, melyek még ezelőtt rövid idővel ellenségesen álltak egymással szemben, de érettebb megfontolás után egymásnak jobbjaikat nyújtják testvéries egyesülésre, múlt vasárnap ezen egyesülést valóban létesítették is...
Ennélfogva az eddig elválasztott két párt most csak egyet képez, mely „Magyarországi szociáldemokratikus párt” címet visel. Ennek következtében február 1-től kezdve a Budapesten megjelent négy közlőny helyett

ezentűl csak a „Népszava” és az „Arbeiter-Wochen-Chronik” fog megjelenni, mint pártunk központi lapjai.
Az új szerkesztői bizottság megválasztásáról, mely még a folyó hó leforgása alatt fog megtörténni, a két kiegészítő bizottság fogja a teendőket elvégezni. Mindaddig a „Népszavát” Miller Tamás, vagyis Kászonyi Dániel, mint felelős szerkesztő, Csorba Géza, mint főmunkatárs, az „Arbeiter-Wochen-Chronik” szerkesztőségét pedig Frankel Leó fogja vinni.

(Népszava, 1880. február 1. Részlet az egyesülési határozatból.)

Egy bécsi tilalom

Bécsi ukáz. Az osztrák belügyminisztérium pártunk német nyelven megjelenő lapjától, az „Arbeiter-Wochen-Chronik”-tól a Reichsratban képviselt tartományokra nézve megvonta a postai szállítást. — Úgy látszik, hogy a hár-

mas császárszövetség egyöntetű eljárásra állapodott meg a hírlapokra nézve is, mert Ausztria ezen reakcionárius lépésével csak követi Orosz és Németország szövetségeseinek példáját.
(Népszava, 1880. március 7.)

A napilap születése

A Magyarországi Szociáldemokrata Párt 1904. évi XI. pártgyűlése kimondja, hogy utasítja a pártvezetőséget, hogy a „Népszavát” napilappá alakítsa át.

Ennek megvalósítására pedig elhatározza, hogy az egész országban erőteljes agitáció indíttassék a Népszavának napilappá tétele érdekében olyképpen, hogy a megindítandó

napilap számára előzetesen egy havi előfizetések gyűjtésének, a befolyó pénz külön alap gyanánt takarékpénztárban kezeltessek...

A pártgyűlés kötelezővé teszi az összes szervezeteknek, hogy az egész országban a legbehatóbb és legerőteljesebb agitációt fejtsék ki ezen előzetes előfizetések gyűjtése érdekében. Minden szervezett

szakmának kötelessége arról gondoskodni, hogy a szervezethez tartozó munkások egytől egyig a Népszava zászlója alá sorakozzanak, kötelesek szakgyűlésekkel, műhelytervezetekkel, egyszóval minden rendelkezésre álló eszközzel odahatni, hogy a legrövidebb idő alatt összegyűjtessék a

kellő számú előfizető. Ugyanezen munkára hívja föl a pártgyűlés a párt összes vidéki szervezeteit és általában mindenkit, aki a pártot tartozónak vallja magát.
(A Magyarországi Szociáldemokrata Párt XI. pártgyűlésének jegyzőkönyvéből. 45—46. old.)

I. Ferenc József meghalt.

Vezércikk — a cenzúra közreműködésével (Népszava, 1916. november 23.)

Ezek közé tartozhat a »Népszava« betiltása

...Nem titkoltam és közöltem azokkal, akiket illet, hogy a „Népszava” heteken keresztül politikailag és zsurnalisztikailag egyaránt olyan álláspontot foglalt el, amely véleményem szerint igen szerencsétlen módon és úgy látszik, a spanyol események hatása alatt a nemzeti közvélemény érzékenységét súlyosan sértve, annak jogos felháborodását váltotta ki...

Sajnálatosnak tartanám az ország rendje és nyugalma szempontjából, ha a helyzet a jövőben kieleződne és az

ügy a politikai nyilatkozatok teréről az utcára kerülne. Éppen ezért, bár az ország rendjének és nyugalmanak veszélyeztetésétől nem tartok, hiszen kellő erő áll rendelkezésemre ahhoz, hogy erről beszélni se lehessen, szükség esetén a legkeményebb intézkedéseket volnék kénytelen folyamatba tenni. Ezek közé tartozhatik a „Népszava” betiltása.

(Kozma Miklós beügyminiszter nyilatkozata a sajtó képviselői előtt. Népszava, 1936. szeptember 26.)

Magyarország népéhez!

A Szovjet Unió! Azok, akik eddig is a nép akaratából a magyar proletárok támogatásával harcoltak, és akik a szovjet Uniót a magyar népetől elválasztották, azoknak a magyar néppel szembeni ellenállásukat meg kellene szüntetniük. A magyar népet a szovjet Unióval szembeni ellenállásukat meg kellene szüntetniük. A magyar népet a szovjet Unióval szembeni ellenállásukat meg kellene szüntetniük.

Mindenkihez!

Magyarországi proletárok! A magyar népet a szovjet Unióval szembeni ellenállásukat meg kellene szüntetniük. A magyar népet a szovjet Unióval szembeni ellenállásukat meg kellene szüntetniük.

A Népszava a proletárforradalomban. A lap 1919. március 22-i számának címlapja

Munkáslevél 1942 küszöbén

Tisztelt Szerkesztőség! A „Népszava” karácsonyi száma körül nagy vihar támadt. A jobboldal keresztes vitézeit rárontották a Népszavára és átlátszó taktikával igyekeztek kizárni a Népszavát és a munkásságot. Teljes erejükkel csépték a munkásság lapját, de közben megismogatták... a munkásság nemzeti érzeit, mivel ez utóbbi lehetőséget láttak saját pecsenyéjük megsűjtésére...
Népfőnt alakításával vádolnak bennünket és ezzel akarják kompromittálni

ügyünket. Nem tagadjuk, hogy csomóba akarunk gyűjteni minden becsületet magyar politikai szándékot és cselekedetet, s kifelé függetlenséget, befelé szabadságjogokat követelünk. Hiábavaló törekvés az is, amely el akar bennünket idegeníteni a Népszavától, a munkásság egyetlen lapjától. A munkásság — ha a szükség úgy kívánja — bírálja lapját és vezetőit, de nem a jobboldal szemüvegén keresztül és nem a jobboldal szándékaival. Lapunk karácsonyi száma azonban nem bírálata,

hanem a legteljesebb elismerésre és dicsőretre tarthat számot. Elismerés illeti a lap szerkesztőségét azért, hogy a Népszava hasábjain megszólaltatták azokat a magyar

szellemeket, akik ugyan nem tartoznak a mi sorainkba, de tisztá szándékkal képviselik elveiket.

(Cserta Lajos) (Népszava, 1942. január 1.)

Interpelláció a parlamentben

A polgári front és a szociáldemokraták között tehát az összefügges megvan. Feltételezem, hogy a polgári front urai nem tudják, hogy kik irányítják őket és hogyan jutnak oda, hogy ma összefognak a szociáldemokratákkal. Ott kezdem a dolgot, hogy 1941. október 31-én, Táncsics Mihály sirjának megkoszorúzásakor Ortutay Gyula ugyanakkor teszi le a koszorút, amikor a szociáldemokraták... 1941. december 25-én a Népszava ünnepi, karácsonyi számában a nagy összefogás jegyében Székfű Gyula egyetemi tanár úr ír a 17. oldalon cikket „A szabadság fogalmáról”, Bajcsy-Zsilinszky Endre képviselőtársunk a 19. oldalon „Kossuth és a magyar külpolitika” címen és Mórincz Zsigmond a 25. oldalon „Petőfi a politikai jel” címmel... 1941—1942 telén megindult egy Petőfi-mozgalom. Ebben polgári elemek

éppúgy részt vettek, mint szociáldemokraták. Nagyon tisztelendő dolog bárki részéről, ha Petőfi-kultuszot csinál. De valahogyan nagyon gyanús volt ez a nagy összebarátkozás, ez a Petőfi szellemében való ölekezés, amikor a Petőfi-versekből csak azt szavalják, ahol forradalomról, vérről, lángostorról ír...

T. Ház! Hosszú sorozatát említhetném meg ezeknek az eseteknek, de az időből erre nem telik. Azt üzeném azoknak a polgári uraknak, akik ebben az összefogásban részt vesznek, hogy gondolják meg a dolgot és vegyék tudomásul, hogy ebben Moszkvának és Londonnak a keze van benne és aki ma Moszkva és London mellett csinál propagandát, az Magyarország részére a halált hirdeti; az hazaáruló! (Részlet Vajna Gábor parlamenti interpellációjából. Képviselethi Napló, XIII. köt. [197—198. old.] 1942. április 29-én.)

A Népszava a II. világháború alatt

Meg kell még emlékeznünk jelentésünkből külön a „Népszaváról”, amely állandó viaskodásban volt a cenzúrával, és mégis, ennek ellenére kifejezésre juttatta azt a politikai gondolatot, amely később a *Magyar Front*, most pedig a kormányzati politika alapja. Minden egyes háborús hír, amely a lapban megjelent, a cenzúrával való harcnak az eredménye volt. Mégis, a lap a

sorok között való olvasás tudományának a kifejlesztésével pontosan tájékoztatta elvtársainkat a harctéri eseményekről. Újabb és újabb politikai gondolatok felvetésével pedig ebben tartotta maga és pártunk iránt az ország közvéleményének érdeklődését...

(A Szociáldemokrata Párt XXXIV. kongresszusi jelentése az 1943—45. évekről. 1945. augusztus 18., 19. és 20-án. 9—10. oldal.)

Újra indul a lap

Végrehajtó Bizottságunk az 1944. évi december hó 18. napján megtartott ülésén az alábbi határozatnak az ideiglenes nemzetgyűlés szociáldemokrata frakciója elé való terjesztését határozta el:

1. A párt nemzetgyűlési frakciója az általa behívottak bevonásával alakuljon át pártgyűléssé, mely válassza meg a felszabadított területek országos pártvezetőségét.

2. Mondja ki a pártgyűlés hivatalos lapjának, a „Népszavának” azonnali megindítását, s a lap kiadhatása érdekében kövessék el tőle minden telhetőt.

INDOKOLÁS

2. Egyedül a Szociáldemokrata Párt, amely jelenleg még

A szakszervezetek napilapja

... Hangsúlyozni szeretném a közös Politikai Bizottságnak azt a döntését, amely a két párt napilapjára és egész sajtóállományára vonatkozik. E szerint a vidéki lapokat szerencsésen egyesítették, a két párt fővárosi nagy lapjai azonban érintetlenül megmaradnak, mégis azzal a változtatással, hogy a Szabad Nép lesz a Magyar Dolgozók Pártjának központi lapja, a Népszava viszont a Szabad Szakszervezetek Országos Szövetségének lesz a központi közlőnye, politikai napilap jellegének érintetlenül hagyásával. A szerve-

sehol sem rendelkezik az országban pártajtóval, a fasizmus által elnémított „Népszava” pedig elengedhetetlen feltétele lenne a párt fejlődésének. Valószínű, hogy Budapest felszabadítása után is csak hosszabb idő múlva kerülhet sor a „Népszava” megjelenésére, mert az erőműtelepek elpusztítása és a nyomdaüzemeknek a németek általi elrablása egyelőre lehetetlennek tesz ki a „Népszavának” Budapesten való megjelenését. Kiemeljük, hogy országos és helyi viszonylatban is eminens érdeke a pártnak a „Népszava” azonnali megindítása, mert nélkülül nem képzelhető el eredményes pártmozgalom.

(A Magyar Szociáldemokrata Párt debreceni Végrehajtó Bizottságának határozata.)

zett munkásság bizonyára lelkesült örömmel fogadja majd ezt a döntést. Hiszen a Népszavát a szervezett munkásság teremtette forradalmi harcai közepette példátlan áldozatkészséggel. Azoké marad ez a nagy múltú újság, akik életre hívták, dajkálták, nagyvá tették. Es valóban indokolt az öröm, hogy a Népszava ezt a nagy és szép hivatást kapta.

(Részlet Szakasits Árpád előadói beszédéből az SZDP XXXVII. kongresszusán. A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egyesülési kongresszusának jegyzőkönyve. 53. oldal.)

A NÉPSZAVÁBÓL

Népgyűlés Salgótarjánban. Napirend: A bányászok helyzete (Népszava, 1928. június 26.)

Magyarországi munkáspárt

Senki sem tagadhatja, hogy a munkásosztályra nézve életkérdés magát szervezni és egyesülni. Amint ismerve van, alakultak Buda-Pest munkásai már 1868-ban egy tömeggyűlésben szabad ég alatt munkáspárttá, felállítottak akkor programot is, választottak egy központi népválasztmányt, melynek feladata vala, a pártot az országban ezen program értelmében szervezni s a program elveit továbbterjeszteni. A program elő ismertetett a kormányt meg-

domásulvétel végett s a munkáspárt népválasztmánya el is kezdte működését. Eközben túlsúlyt nyere az „általános munkásegylet” az agitáció terén, s így került aztán arra, hogy a különféle munkásegyletektől független pártválasztmány egész működésének mindinkább háttérbe kellett lépnie. Végre kezébe vette az „általános munkásegylet” a magyarországi munkásegyletek egész szervezését és vezetését, s így került az új pártválasztmány, mely csak részben állott alkalmas férfiakból, mai napig tetszhalál életét élte.

Ma tehát szorulunk a viszonyok által a párt újbóli alakulására. A felállítandó pártvezetésnek jut feladatául, rendet behozni a munkások zavarteljes viszonyába, s főképpen az iparegyleti ügyet az új ipartörvény értelmében előmozdítani. Lényegesen azzal könnyíthetik meg, hogy a „Munkás Heti-Krónika” mint eszköz, célja előmozdítására, rendelkezésre fog állni, kivált azért is, mert ezen lap kiadói készek, tulajdonos jogait a munkáspártnak minden megtérítés nélkül átadni. Tehát visszatükröződni fog a pártválasztmány tevékenysége a pártközlönyben, hogy minden tag alaposan be legyen avatva előhaladásába.

(Munkás Heti-Krónika, 1873. március 16.)

Frankel Leó: Karl Marx

Századunk egyik legkiválóbb férfia, a tudomány egén eddig ragyogott csillagok legfényesebbje, egyike a legnemesebb embereknek, aki valaha is a földön járt: Karl Marx, a tudományos, modern szocializmus megalapítója, megteremtője — nincs többé. Harcokban gazdag, a dolgozó nép felszabadításának szentelt életét március 14-én, Londonban, ahol 1849 óta száműzetésben élt, befejezte. Kérelmetlen, éles ellenfele volt az uralkodó társadalmi rendet dicsőítő kontárokknak, akik részben túl ostobák voltak ahhoz, hogy felismerjék a világ gazdasági hajtóerejét, részben túl gyávák ahhoz, hogy a felismeréseikből származó következtetéseket levonják...

Annál inkább korunk számottevő jelenségének kell tekintenünk azt, hogy a burzsoá

világ képviselői, az összes pártárnyalatok lapjai is kénytelenek most nekrológokat szentelni a kapitalista világ legélesebb szellemi fegyvereivel bíró legféltettebb elenségének. Ezekben a nekrológokban, ha kénytelen-kelletlenül is, de legalább halálalkalmával megemelik kalapjukat Marx szellemi nagysága lenyűgöző logikája és szigorúan tudományos következtetései előtt. Természetesen kénytelenek arra, hogy őt teljes nagyságában méltányolják óriási jelentőségét felmérjék Tanítványain kívül, akikhez bizonyára, hozzászámíthatjuk az egész világ szociáldemokratáinak többségét — erre csak az utókor lesz hivatott. Az utókor, ha majd a szocialista forradalom megvalósul...

(Arbeiter-Wochen-Chronik, 1883. március 23.)

Vérvörös csütörtök

...Reggel kilenc órakor a munkásság félelmes hadaival már uralta a várost, a pánik rémülete fojtogatta az embereket, akiknek volt félteni valójuk. A fegyveres erő és öldöső elszántság tehetetlenségében cselekedetre vadította magát... A rendőrség megtámadta a tömegeket...

A magyar proletár a maga vérért szagolta, hát ha ezt akarták, megtanulhatták, mi jelent a magyar munkásságot halálba hívni. Az első vérengzések után a forradalmi feszültség fölrobbant és tüzes lett a talaj a fővárosi ember alatt. A bátorságnak, a keménységnek csodás jelenetivel vívta harcát a munkásság, az Alkotmány utcában, a Szabadság téren, a Váci körúton

Olesó munkáerő. Szélpál Árpád felvétele (Népszava, 1930. április 6.)

Új és új rohamot küldtek ellenük, nem tudták visszaszorítani a tömegeket, a levágott emberek helyébe új proletárok léptek, éltették a népszabadságot, barikádokat emeltek a Szabadság téren és az örjögő rohamokra most már maguk is fegyverrel feleltek...

A népharag szele délután már veszedelmesebben viharzott és estére az orkán erejével zúgott el a város fölött. Az előmlött munkásvér gyűjtögetta a proletárság szívét, a grófokért kell meghalnia a munkásnak... A lezárt üzletekre az aggodalmaskodók ki-

függesztették a munkásság igazságait: „Eljen az általános, egyenlő, titkos választójog, Eljen a népparlament...” Ebben a tűzben a magyar proletárság fölismerte a kiválósodott eszével a maga szörnyő erejét, ebben a világosságban mindig látni fogja a halottait, akik a szolidaritás hősi intelmeivel a szívébe egyre hazajárnak, és ennek a nagyszerű, életteremtő gyűlöletnek lángjai fogják ezentúl még szilajabban gyűjtögetni ennek a barbár társadalmi rendnek korhadó bagolyvárait.

(Népszava, 1912. május 25.)

Lukács György: Az igazi egység

Veszélyben a proletárhaza! Veszélyben a proletárintegritás, a világproletariátus közös szent forradalma! Elhangzott a kiáltás a budapesti kerületi munkás- és katonatanácsok közös gyűlésén és talpra állt az egész proletariátus. Talpra állt és megteremtette, forradalmi, szervezett erővel teremtette meg a maga egységét, harci egységét...

A proletariátus hatalma, boldogulásának lehetősége egységén alapszik. Ez az egység pedig a világproletariátus szervezett, cselekvő egysége. Ez az egység, amelynek elmé-

leti alapjait Marx és Engels rakták le, még nem valósult meg teljesen mind a mai napig. Nem valósult meg, mert a legkülönbözőbb csoportérdekek, a nemzetitől le a párt- és szakmai érdekekig, állottak útjába, homályosították el a proletariátus osztályöntudatát...

Pedig kizárólag egy ilyen elméleti és cselekvési egységé váló összeforradás teremtheti meg azt a proletári testvériséget, amely, ha megvan, legyőzhetetlenné válik a proletariátus...

(Népszava, 1919. április 22.)

A Munkás Testező Egyesület sportünnepélyén (Népszava, 1933. április 11.)

Somogyi Bélát meggyilkolták

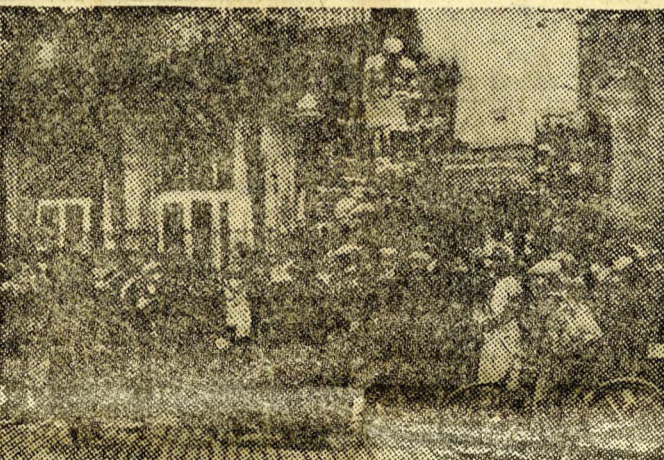
Nehéz szívvel, lesújtva és egész lelkünkben megrendülve közöljük Magyarország proletariátusával, hogy Somogyi Bélát, a Népszava felelős szerkesztőjét meggyilkolták!

Itt állunk lehajtott fejjel és remegő ajkunk dadogva keresi azt az egyetlen szót, amelyből fölhullámszik e borzalom egész nagysága és mindaz a jelentőség és fenyegető, végzetes figyelmeztetés, amely mártírhalált szenvedett harcostársunk és mesterünk kiöntött vére fölött lebeg nem-

csak a proletariátus, hanem a társadalom valamennyi osztálya felé!

...E pillanatban nem tudjuk, hogy hol vannak Cservenka Miklós, Pósz Jenő és Bacsó Béla elvtársaink, és hol vannak mások sokan, akikről semmit sem tudunk hozzátartozóik. Bacsó Béla, a Népszava munkatársa, Somogyi Bélával együtt tűnt el és tartunk tőle, hogy Bacsó elvtársunknak is beteljesedett azóta a sorsa...

(Népszava, 1920. február 20.)

Sztrájkoló építőmunkások a MEMOSZ-székház előtt (Népszava, 1933. október 15.)

Móricz Zsigmond: Petőfi a politikai jel

...Petőfi az egész korszakban az egyetlen, aki nem alkuszik, ahogy Ady mondta.

Petőfi a távoli vihar biztos és megérző jelzőkészüléke lett. Olyan viharoké, amelyek nem következtek be, de amelyek az idők végtelenségében készülnek rá, hogy megrázkódtassák mindaddig a társadalmakat, míg csak fennállanak a tömeg bilincsei.

...Egymaga egy olyan mély politikát jelent, amely mai napig tökéletesen uralkodik az irodalomban. Adynak kellett jönni, hogy új, kulturált és maibb magyar európaiságot tanuljon az irodalom.

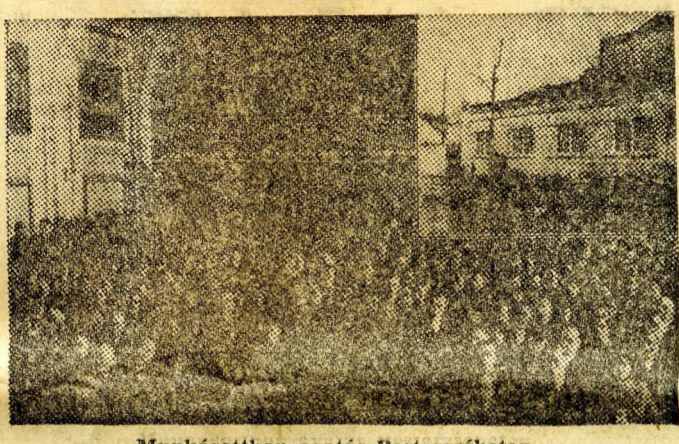
Ez a fiatal ember, akit, míg

élt, jobbról, balról, alulról, felülről vágta, martak, támadták, s akit csak a tömeg imádozott és istenítt: ez egymaga áll a serpenyő egyikén, míg a másikon ott áll veie szemben a múlt egész konzervatívizmusa, az egész társadalom minden zsbívásával, a kultúrúszávar. És ő a győztes. Ő a maradéktalan, aki megnőtt a távolsággal...

Petőfire nyugodtan kimondhatjuk, hogy a hajnali fény első sugara.

Új világ maradt utána. Új lett az egész magyarság Élete, formája, értéke és jövője, Petőfi által...

(Népszava, 1941. december 25.)

Munkásotthon-avatás Pesterzsébeten (Népszava, 1934. január 1.)

Szakasits Árpád: Magyarország: Köztársaság!

...Több mint negyedszázadon át nyögte az ország népe az ellenforradalom gonosz szolgálatát. A forradalomnak valóban nemzetet és népet szolgáló programját a gyalázat sarába tiporták, a demokráciát kiégették a magyar politika szótárából, a parasztot, a munkást láncra verték, jogait elkobozták, szabadságát elorozták; mágnások, bankárok, földesurak dárdós országává züllesztették Magyarországot... A parasztság és az ipari munkásság lelkétől mindvégig idegen maradt a fasiszta téboly és a nyilas brigantizmus. Csendes, de szívós ellentállásának köszönhető, hogy amikor annyi szenvedés, oly sok kínzás után a Szovjetunió hősi fiai felszabadított-

ták az országot, a nép — élén az ipari munkássággal — nyomban nekilátott a dolognak, s hazáját tüneményes gyorsasággal a szabadság és demokrácia országává alakította, s lemosta nemzetét homlokáról a gyalázat bélyegét...

A munkásság és a parasztság ezután is öre lesz a magyar demokráciának és vigyáz arra, hogy ezt a demokráciát meg ne bonthassák, s a köztársaságot alá ne áshassák. Még nem vagyunk készen az építéssel. Még sok a tennivalónk. Még csak az államformát alkottuk meg. Most jön a nagyobbik feladat. Ezt a formát meg kell töltenünk a lényeggel: a szociális demokráciával...

(Népszava, 1946. február 1.)

Kossa István: Seregszemle

...A szakszervezetek megnövekedett tekintélyét bizonyítja az is, hogy a mai napról kezdve saját napilapjuk van. Ezt a napilapot a szervezett munkások áldozatkészsége hozta létre évtizedekkel ezelőtt és tartotta meg a legnehezebb időkben is. A szakszervezeti mozgalom napilapja: a Népszava. ... Amikor a szakszervezetek hatósugara kiterjed az egész országra, elér a legkisebb faluig is, akkor a központi irányítást, vezetést alá kell támasztani egy olyan központi napilappal, amelyen keresztül a határozatok, a vezetés szándékai gyorsan és

eredeti formában eljuthatnak a tagságig. A Népszava szerkesztés, összefüggő kapcsolatot képez a szakszervezetek és a milliós tagság között. Segíteni fogja azt a nagy munkát, amelyet a szervezett munkásság az üzemekben, az épületekben, a földeken, az irodákban, a termelőmunka minden terén végez, segíti a nevelő- és a kulturmunkát, útmutatója, tanácsadója lesz a dolgozóknak a fejlődés útján haladó munkásélet minden területén.

...A Népszava él és tiszta fegyvere lesz a szakszervezeti mozgalomnak.

(Népszava, 1948. június 13.)

Gáspár Sándor: Megnyitó beszéd a VII. szakszervezeti vilá kongresszuson

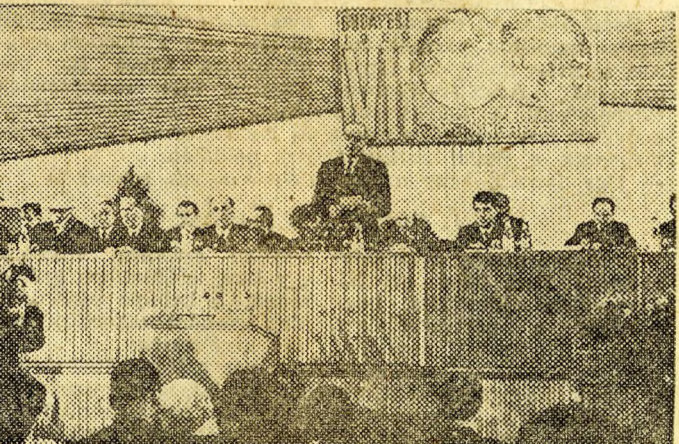
...A magyar szakszervezetek, a magyar dolgozók nagy megtiszteltetésnek tartják, hogy a nemzetközi szakszervezeti mozgalom legfőbb szerve, a VII. vilá kongresszus Budapesten ül össze...

A magyar dolgozók internacionalista érzései mélyek és megalapozottak. A szakszervezeti mozgalomnak hazánkban évszázados múltja van, s ebben a proletárszolidaritás felbecsülhetetlen szerepet töltött be. A magyar dolgozók küzdelmes osztályharc folyamán tanulták meg értékelni munkástevéreik harci szolidaritását. A világ dolgozóinak együvértartozása számunkra szent ügy...

A dolgozók érdekeinek képviselőket köt össze mindannyiunkat. S a szervezet, amely a VII. szakszervezeti vilá kongresszust összehívta, a

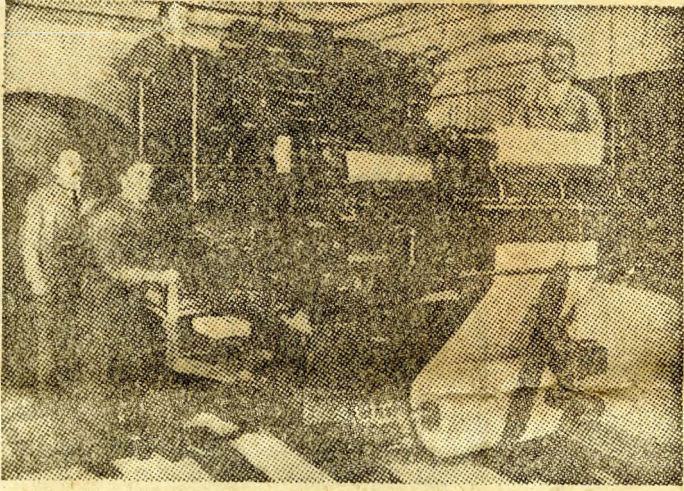
Szakszervezeti Világszövetség, közös szervezetünk. Azért hoztuk létre 25 évvel ezelőtt, hogy benne testesüljön meg a dolgozók hatalmas ereje, egysége és elszántsága a békeért, jobb életért vívott harcban. Negyedszázados fennállásának eredményei és nehézségei bebizonyították, szükség volt és van ilyen szervezetre. Világszövetségünk hű maradt eredeti célkitűzéseihöz, olyan szervezet, amely számára a legfontosabb a világ dolgozóinak érdeke. Mindannyiunk felelősségteljes feladata még alkalmasabbá tenni Szakszervezeti Világszövetségünket arra, hogy a legjobban megfelelhessen korunk követelményeinek, a béke, a társadalmi haladás, a dolgozók ügyéért vívott közös küzdelem nagy feladatainak.

(Népszava, 1963. október 15.)

Gáspár Sándor megnyitja Budapesten a VII. szakszervezeti vilá kongresszust

A NÉPSZAVÁRÓL

A Népszava napilap nyomdájának körforgógépe (1906)

A pinchehelyiségben

A Dob utca és Hársfa utca sarkán egy egyemeletes ház állt. Ez a ház volt a 80-as évek munkásmozgalmainak központja.

Az első emeleten a beteg munkásokat gyógyították. A földszint egyik részén a betegsegélyző pénztár hivatalai, másik részén pedig a hírneves munkáskör helyiségei voltak.

A tulajdonképpeni párthelyiség, a Népszava és az Arbeiter-Wochen-Chronik szerkesztősége, kiadóhivatala és nyomdája körülbelül 15 méter hosszú és 2 1/2 méter magas, sötét és rossz levegőjű pincében volt.

Ide kerültem 1885-ben először kisegítő kondícióba. A nyomda főnöke Irlinger Antal volt, aki egyszerűen az Arbeiter-Wochen-Chronikot szerkesztette. A személyzet két

szedőből állott. Az egyik siketnéma volt, aki a német lapot szedte. A másik szedő beteg lévén, néhány hétre én helyettesítettem. A négy oldalban megjelenő Népszavát szedtem.

A nyomda berendezése egy rozoga, kézzel hajtható gyors-sajtóból, néhány szekrény koptott betűből és egyéb, a lehető legrosszabb állapotban levő, legszükségesebb nyomdai eszközökből állott.

A főnököm „irodája” üvegfallal volt elválasztva a műhelytől. Ez az „iroda” egyszerűen szerkesztőség és kiadóhivatal is volt. Ebben a nyomorúságos kis odúban üzentek hadat a mai társadalmi rendnek. Ebből a sötét odúból terjesztették a világosságot...

(Népszava, 1915. április 1. Jászai Sám: A Népszava régi műhelye.)

Harcban a cenzúrával

1898-ban a Népszavát, amely ekkor hetilap volt, a Szerecsen utcai Neumayer-féle nyomdában nyomták. Ebben a házában most egy nagyobb mulatóhely van. Az utcai részen szálló volt, amelyen át hosszú, üveg-tetejű udvarba jutottunk, az emeleten jobb- és baloldalt széles, nyílt karzatokkal. Ott voltak a szedők. Földszinten volt a gépterem és a papírraktár. A gépek alatt, a pince-üregben a transzmissziók.

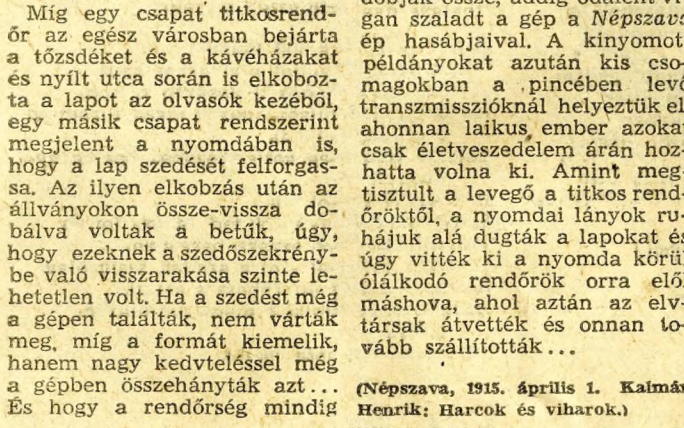
Az ügyész minden számban talált ürügyet az inkriminálásra és elkobzásra. Voltak olyan napok, hogy négyezer egymás után elkobozták a Népszavát, úgy, hogy sokszor majdnem egészen üresen álltak a hasábkok...

Míg egy csapat titkosrendőr az egész városban bejárta a tőzsdéket és a kávéházakat és nyílt utca során is elkobozta a lapot az olvasók kezéből, egy másik csapat rendszerint megjelent a nyomdában is, hogy a lap szedését felforgassa. Az ilyen elkobzás után az állványokon össze-vissza dobálva voltak a betűk, úgy, hogy ezeknek a szedőszekrénybe való visszarakása szinte lehetetlen volt. Ha a szedést még a gépen találták, nem várták meg, míg a formát kiemelik, hanem nagy kedvteliséggel még a gépben összehányták azt... És hogy a rendőrség mindig

gyorsan ránk csaphasson, az utcai vonalon levő szállót kibérelték és éjjel-nappal titkosrendőrök tartották megszállva...

Ilyen körülmények között arról kellett gondolkoznunk, hogy miképpen lehetne mégis a Népszava terjesztését biztosítani. Haditervünk csakhamar kész volt. Cselre csel! Régi, használhatatlan szedéseket tartottunk készenlétben és az utolsó pillanatban a hasábkok élére tettük az utolsó Népszavából a címszedéseket. A titkosrendőrök természetesen nem értették a tükörírás olvasásához, és míg ők azt hitték, hogy a legközelebb megjelenendő Népszava hasábjait dobják össze, addig odalent vígan szaladt a gép a Népszava ép hasábjával. A kinyomott példányokat azután kis csomagokban a pincében levő transzmisszióknál helyeztük el, ahonnan laikus ember azokat csak életveszedelem árán hozzhatta volna ki. Amint megtisztult a levegő a titkosrendőröktől, a nyomdai lányok ruhájuk alá dugták a lapokat és úgy vitték ki a nyomda körül ólálkodó rendőrök orra elől máshova, ahol aztán az elvtársak átvették és onnan tovább szállították...

(Népszava, 1915. április 1. Kalmár Henrik: Harcok és viharok.)

A szedőterem (1906)

Az új székházban

...A hetedik kerületben, a Conti utca 4. száma alatt építették föl a szociáldemokrata párt házat Vágó László és Vágó József építőművészek...

Az épület második emeletén kapott otthont a Népszava szerkesztősége, a párttitkárság és az országos szakszervezeti tanács titkársága. A szerkesztőséghez és a szaktanácshoz az épület bal oldali, a párttitkársághoz a jobb oldali kapubejáraton keresztül legközelebb az út. Bal oldalon jutván föl a második emeletre, derűs, üvegfallal, rövid folyosó fogad. Jobbra az első ajtó vezet a szaktanács hivatali szobáiba, s a folyosó végében nyílik a szerkesztőség helyiségeihez vezető ajtó. (Egyébként pedig az egész házban nagybetűs, olvasható föliratok irányítják a látogatókat.) Hosszú folyosókon kétoldalt nyílnak a munkatársak szobái, a szerkesztő szobájával és a könyvtárszobával együtt tizenegy.

A folyosói bejárattal szemben van mindjárt a szerkesztőségi titkár szobája, s ettől jobbra a felelős szerkesztőé. A hosszú folyosó bal sarkában van a nagy könyvtárszoba, amelyik egyszerűen tanácskozási szoba is. Ezen át a Szocializmus szerkesztőségének szobájába lehet jutni. A folyosón végig következnek sorra az éjjeli szerkesztőség és a rovatokhoz beosztott munkatársak szobái: — a folyosó bal oldalán a „Hírek”, a „Törvénytér” és „Rendőri riport” (ebben a szobában adhatók le a különböző panaszok és peres ügyekben itt nyerne tanácsokat és irányítást a lap előfizetői). A bal oldalon a sört a „Töke és Munka”, továbbá a „Pártügyek” és „Szakmozga-

lom” rovatokba dolgozó munkatársak szobája zárja le. A folyosó jobb oldalán dolgoznak a „Politika”, „Külföld” és „Községi ügyek” rovatát ellátó munkatársak; ezen az oldalon van továbbá a helyettes szerkesztő szobája.

Közös a szerkesztőségben a könyvtárszoba. Mind a négy fal mentén végighúzódnak, a mennyezetig érő, hatalmas könyvespolcokon van elhelyezve a szerkesztőség gazdag könyvtára, s ide tartozik, de a folyosón van elhelyezve a magyar és külföldi napilapok egy hónapig mindig megőrzött példányai számára egy külön nagy szekrény.

(Népszava, 1906. október 31. A ml házunk.)

Horthy darutollasai szétrombolják a Népszava szerkesztőségét (1919. december 7.)

Az I. világháború éveiben

Az esti Népszaváról már két ízben is szoltunk egy-egy mondatban. El kell mondanunk röviden az estilap történetét is. Kedves személyes élménye ez is e sorok írójának; ő szerkesztette mindvégig. Ez a „mindvégig” nem is egészen négy hónapig tartott (1914. november 23—1915. március 14). Az estilapot meg kellett teremteni, mert a pártkörök és az olvasók tömegei (különösen a fővárosból és a főváros környékéről, a hadifülszerelés üzeméből) erősen sürgették, az emberek szomjasak voltak a háborús hírekre és különösen a hivatalos harctéri jelentést várták erősen, nem is győztek reggelig várni. Az esti Népszava a délutáni órákra, a munkavégzés idejére adta a legfrissebb híreket, de adott politikát, szocialista agitációt is — egyik legodaadóbb munkatársa a reggeli lap egyik legkiválóbb publicistája, Somogyi Béla, a lap későbbi szerkesztője volt. Búvárlapnak kellett lennie a kis Népszavának, két fillérért adták. A háború második esztendejének tavaszán azután már nem várták olyan mohón a Hőfereket (a főhadiszállás hivatalos jelentéseit), mint még negyedévvél előbb is — a kis lapot be kellett szüntetni.

De a reggeli Népszava hatalom maradt, egyre inkább hatalom lett. Eredményesen verekedett a proletárság érdekében; szinte külön irodája volt a hadisegélyek dzsungelében való rendszerentés munkája számára, a hasábjain meg hónapokon, éveken át vívták a harcot a drágaság, a lakás-uzsora és a munkabéruzsora ellen, publicisztikája pedig folytatta a küzdelmet, sokszor nagyon megnehezedett körülmények között is, a békéért.

Azután Tiszának, a háborús miniszterelnöknek be kellett jelentenie a képviselőházban, hogy „a háborút elvesztettük”... De előbb izgalmas hónapok eseményei követték egymást. Még tart a nagy európai mérkőzés, amikor — a Czernin vezetése alatt álló monarchia külpolitika ekkor így dologzott — a lapoknak módjuk volt arra (és a szociáldemok-

nagy tömegsztrájkknak vált okozójává és — itt is meg kell állapítanunk —: okozójává vált annak is, hogy ettől az időtől kezdve a kormánnyal

teljesen háborús viszonyban levőnek tudta magát a magyar szervezkedett munkásság.

(Révész Mihály: A Népszava története. 28—29. oldal.)

Az 1941-es karácsonyi szám

A magyar nemzeti függetlenségi mozgalom fejlődésének egyik fontos határköve volt a Népszava 1941-es karácsonyi száma.

Valóban: A Népszavának ez a száma történelmi jelentőségű cselekedet volt. A népfurcsos karácsonyi szám a Kommunista Magyarországi Pártjának kezdeményezésére, a két munkáspárt vezető tagjai között létrejött tárgyalásnak és a Népszava szerkesztőségében dolgozó baloldali szociáldemokrata és kommunista újságírók vállalt munkájának

fordulatot jelentett. 1919 óta ez volt a Kommunista Magyarországi Pártjának és a Szociáldemokrata Pártnak az első, közös megállapodás alapján végrehajtott akciója.

Nagy jelentősége volt a Népszava karácsonyi számának azért is, mert nyilvánosan felépítette a Szociáldemokrata Párt kénytelen volt nyilvánosan elismerni, hogy legfőbb feladat a demokratikus nemzeti egységfront megteremtése, amelynek nélkülözhetetlen része a munkásegység, a munkás-paraszt szövetség és a munkásság, a parasztság és a haladó értelmiség összefogása.

Nagy jelentősége volt a Népszava karácsonyi számának azért is, mert nyilvánosan lerakta a széles nemzeti összefogás politikájának ideológiai alapjait, s lehetővé tette, hogy a nemzeti összefogásnak addig a szakszervezetekben, a párt-szervezetekben és a munkásság kulturális és sportegyesületeiben illegálisan vagy csak félig legálisan folytatott politikája legalizálódjék, a legszűkebb néptömegek háborúellenes politikai irányvonalává, a nemzeti szabadságharc éltető elemévé váljék...

A Népszava karácsonyi számával a kommunista politikai súlya és tömegbefolyása ugrásszerűen megnövekedett. A karácsonyi szám megjelenését hetekig tartó viták követték a szakszervezetekben és a párt-szervezetekben. Ezekben a vitákban a kommunisták az ipari munkásság még nagyobb tömegeit győzték meg arról, hogy az adott történelmi helyzetben, a konkrét magyar viszonyok alapján a nemzet megmentésének ez az egyetlen útja és lehetősége...

eredménye volt. A lap teljesen a nemzeti demokratikus erők együttműködése, a nemzeti függetlenség és a népszabadság gondolatának szentelte sorait. Hasábjain a kommunistákon kívül megszólaltak a legkülönbözőbb antifasiszta irányzatok képviselői, köztük Bajcsy-Zsilinszky Endre, Darvas József, Móricz Zsigmond, Szekfű Gyula, szociáldemokrata és kigazdapárti vezetők, haladó polgári írók és újságírók...

Nagy jelentősége volt a Népszava és számának mindezekért, mert ekkor lépett fel először önállóan a Szociáldemokrata Párt balszárnya, amely a peyeri politikai vezetés addigi korlátlan uralmával szemben megjelölt a szociáldemokrata mozgalom lehetséges új fejlődési irányát és szakaszát.

A Népszava karácsonyi száma a peyeri kommunistaellenes politikával szemben éles

(Kállai Gyula: A magyar függetlenségi mozgalom, 1936—1945. 115—118. oldal.)

Kassitzky Ilona: Dózsa (Népszava, 1940. december 25.)

VERSEK, RAJZOK A NÉPSZAVÁBÓL

Madarász Emő

ESTE (Részlet)

A csöndes vizeken fákllya-világgal
Fekete csónak közeleg.
Es ülnek rajta
Szomorú halász emberek...

A fákllyavilág a holt habokba
Vörös vér-csíkot festetget;
Tegnap vihar volt... S a viharban
Egy öreg halász elveszett.

(Népszava, 1905. szeptember 2.)

Gyagyovszky Emő

NEM LEHET (Részlet)

Tudnék magam is színesen regélni,
Finom dalokban, mint a lehelet,
De nem lehet.
Milliók könnye, jaja, veritéke
Kiált az égbe!
S mert sorsom az, hogy véreimet szánjam:
Lehull a szárnyam...

Tudnék dalolni lágy, pacsirta hangon,
Virággal hinthetném be a telet,
De nem lehet.
A szenvedőknek én vagyok az atyja.
Óket siratja
Lelkem. S ha bűg a gyár kürtöje:
Fájdalmam sír belőle...

Tudnék dalt-dalra remekbe faragni,
Hogy palotákban lelnének helyet.
De nem lehet.
Az én dalom durván csendül az éjbe:
Szikrázva, égve!
Az én dalom, úgy mint az üllő hangja.
A jövődö haragja...

(Népszava, 1908. január 18.)

Kosztolányi Dezső

A VÉR ÉS TŰZ DALA

(Részlet)

Ma pap vagyok s a szent ígéretet
Közétek harsogom: Ne féljétek!

Tűzem, mi úgy égett, oltárokon,
Testvéri kézzel mind nektek dobom.

Testvéri kéz és forradalmi csók:
Egy ércgyűrűbe forrnak milliók.
Meztelen testünk fénybe tündököl
Es égve lázad a kemény ököl.

Ki szolga volt, ma fényes, glóriás,
Ki törpe és rab, bátor, óriás.

Amerre mentek — zengő kürt-szavam —
Falak lerogynak s győztök untalan.

Űzhet rabostor, sápadt arcú kin,
Urak lesztek ti poklok kapuin.

A lellem küldöm csatasorba ma...
Vegyétek: ez a vér és tűz dala!

(Népszava, 1908. május 1.)

Peterdi Andor

VÖRÖS VITÉZ (Részlet)

Nem kell most kürt, se zengő muzsika,
se pergő dob, se jelszó, hogy: előre!
Új, szebb világok vakmerő fia
Önvéred úz most, völgybe, hegytetőre,
A vágyad visz, a szív diktál most neked.
Sírnak feléd bús szolga messzeségek,
Ígás országok, ahol majd itélisz:
Vörös vitéz, vörös vitéz!...

Te új Achilles, nagy, erős kemény,
Ki görgeted most küllőjét a földnek,
Te vagy az új jövődö, új remény
S áldott forrása a piros örömnék,
Előre, most csak egyszer, utoljára,
Te vagy a győztes messiási gárda,
Minden proletár ujjongva idéz:
Vörös vitéz, harcos vörös vitéz!

(Népszava, 1919. április 11.)

Ady Endre

KÜLDÖM A FRIGY-LÁDÁT

Szívem küldöm, ez ó frigy-ládát
S kívánok harcos, jó napot.
Véreim, ti dübörgő ezrek,
Tagadjatok meg, mégis-mégis
En a tiétek vagyok.

Kötésünket a Sors akarta,
Nem érdem, nem bűn, nem erény,
Nem szükség, de nem is ravaszság:
Helóta nép, helóta költő,
Találkoztunk ti meg én.

Bennünk nagyságos erők várnak,
Hogy életre ébredjenek,
Bennünk egy szép ország rejtőzik.
Mint gim a fekete csalitban
S leskelődnek a véredek.

Ha nem láttok testvéreiteknek,
Magsokasodnak a redők
Bús homlokom és lelkem táján,
De még mindig ifjan állok meg
Bósz Júdásaim előtt.

Még csak mártír-fényt sem akartam,
Csak azt, amiről a Sors tehet:
Odaadni magamtól, szépen
Ezt a nem kért, kicsúfolt semmit,
Forradalmas lelkemet.

Tiétek vagyok, mindegy most máz,
Hogy nem keltek vagy keltek-e,
Egy a Napunk, gyönyörű égen.
Jaj, hogy elföd e Naptól néha
A gonoszság fellege.

(Páris.)

(Népszava, 1909. február 2.)

Várnai Zseni

KATONAFIAMNAK!

Én magzatom, szép katona fiam,
Szíve vérevel ír neked anyád.
Mióta a császár kenyerét eszed,
Vörösbe fordult itthon a világ.
Most készülünk a döntő nagy csatára.
S ti lesztek ellenünk majd a sereg,
Ha ráuszítanak önnön véreidre:
Ne lőjj, fiam, mert én is ott leszek.

Az anyaföldnek most zsendül a méhe,
Már lesi a munkás szolgahadat,
Hogy szűz ölébe termő magot hintsen,
Várja az erőt, mely életet ad.
Most megmérjük irdatlan nagy erőnket.
S nem ringatnak majd kalászt a szelek:
A termőföld lesz a mi lázadásunk:
Ne lőjj, fiam, mert én is ott leszek.

Fiam, ez öreg reszkető sorokban
Én sírok, ki méhembem hordtalak,
Ki egyvé tettem órát, napot, éjjelt,
Hogy etesselek, hogy dajkáljalak;
Hús a húsból, vér az én véreből,
Hogy emelhetnél te akkor kezét,
Ha én zokogom, sikoltom feléd:
Ne lőjj, fiam, mert én is ott leszek.

A Krisztusunk vagy, a mi Messiásunk,
A reménységünk, mindenünk: az Élet.
Fiam, te döntöd el most a mi sorunk.
A te felzúdult bús rabszolgavéred;
Borított el a forradalmi mámor,
Ha hőmpölyög a lázadó sereg,
Mint felkorbácsolt zúgó tengerár:
Ne lőjj, fiam, mert én is ott leszek!

Most még csak háborog az óceán
S a kevély hajót már tépi, dobálja,
Mi lesz, ha majd ő s medréből kicsap,
Ha úrrá lesz a tenger akarása;
Mi lesz, ha minden katonafiu
Szülőanyjától kap egy levelet,
Mely lázít, gyújt, vérbeborít:
Ne lőjj, fiam, mert én is ott leszek.

(Népszava, 1913. március 4.)

Tuba Károly

A MUNKÁS (Részlet)

Ő az egész világnak diplomása,
A diplomája: két kérges tenyér,
Mely fur, farag s a földet túrja, ássa,
Hogy kalács jusson, másnak, hófehér.

Mert jön idő — a jövődöbe látok —
Izmaít egyszer megfeszíti majd
Es megrengeti az egész világot
S minden zsarnokot a pokolra hajt.

(Népszava, 1926. január 10.)

Komját Aladár

A DÓZSA-VÉR

Piros folyó. A Dózsa vére.
Sok úri kéz, sok gyáva kéz
Remegve gátat hord eléje.
Halottas éjszakán fakadt
Egy sárga-izzó trón alatt,
S azóta színe egyre égőbb,
Es egyre tompul a zenéje.

Ma még a gátak állnak, állnak:
Kivénhezt ősi földeken
Ma még tallózva jár a bánat,
De holnap már ordít az ár
Az átkozott romok felett,
Es minden, minden vérbe fül:
A Dózsa-vér az úr, az úr!

(Népszava, 1912. március 2.)

Gábor Andor

KÁLYHA MELLETT

(Részlet)

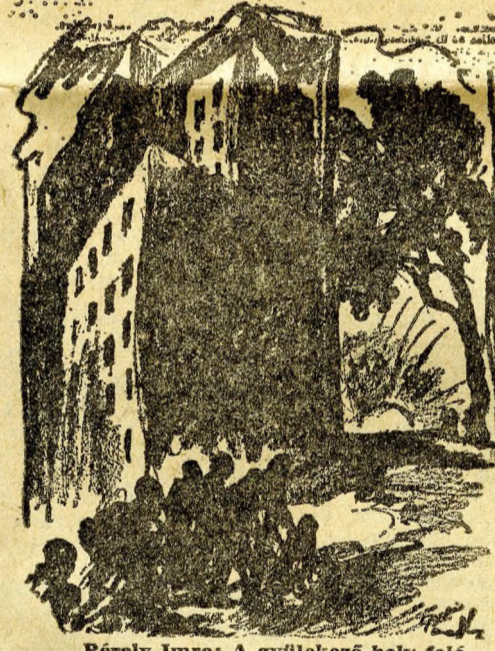
Ha kályhában vidám a tűz,
S a villany csattját elcsavartad:
Ha láng, kapkodva, lángot űz,
Mert úszkét vassal fölkaavartad:
Ha izzó rózsaszín parázs.
Baráti szemmel huny-hunyorgat,
Es szédtereng vörös varázs
S emlékezés aranyja olvad:
Néhány hasáb fa áradó
Boldogságot tud rádigézni,
(Kint sír a szél vagy száll a hó)

Be jó,
Be jó is este tűzbe nézni!

Ki fázik: él még s élni jó...
De hányan mentek messze tőled,
Hová nem ér többé a szó,
S akiből hantos csontmező lett?...
Azok már nem melegszenek,
Ha minden erdő lángra gyúl is,
Ha égnek is minden szenek,
S egész világ zsaratja hull is!...
Nem tudja már se szív, se száj
A holtat élővé idézni...
(Kint néma éj és néma táj)

Be fáj,
Be fáj is este tűzbe nézni!

(Népszava, 1920. január 18.)

Pérelly Imre: A gyülekező hely felé
(Népszava, 1931. május 1.)

Bujdosó Péter (Farkas Antal)

**SZERELMI VALLOMÁS
MÁRCIUSNAK**

(Részlet)

Ha Márciusa nem volna az éveknek,
ha át nem élve forradalmait;
akkor Májusa sem lenne szegénynek,
mert örökös Tél sorvasztana itt...
De Március az erők lázadása,
egy vértelen, de nagy forradalom:
ábrándjaim, eszméim tükre mása —
Ezért szeretem Márciusot nagyon!

(Népszava, 1922. március 5.)

Gereblyés László

ÜZENET

Vállalok minden földi harcot,
hadd jöjjön, aki ellenem!
Röpdössenek csak had-parancsok,
nem riogat a félelem.

En magam rég Emberré tartam:
ha kell, ön-célom feledem,
s benne élek már az új-világban,
ott se csúttal a szerelem.

Szétszóróm minden fonyadt rózsám,
nem szállok én a vágy hajóján,
de énekelni hagyjakot!

Kedves, szerelmedtől sodorván,
mindég lesz egy-két boldog óram:
ha kélnek új, boldog dalok...

(Népszava, 1926. január 2.)

Munka nélkül
(Népszava, 1932. május 28.)

József Attila

MUNKÁSOK KÓRUSA

— A világ szakszervezeteinek —

A vekker nem tud semmiről,
a munkásember bériről,
hamar megfáradt férfiről,
az asszonyok jó véiről!

Csak két kezünk, sok gyerekünk,
téglat és zsákok emelünk,
oh — botor ellenségeink
jövőjéért is szenvedünk!

Oh, kalapáljuk a vasat,
mert a vas szíve meghasad,
ha nem verjük ki rajta, mit
embernek sirni sem szabad!

Oh jó a jövőnek: jövének!
Oh jó az ételnek: erők!
Oh jó az igazságoknak is:
győzni fog mégis mivelünk!

Nincs géppuskánk, se templomunk!
Egyhéten hatszor meghalunk!
Mert nekünk jaj! jaj: széthúznak
és pusztulunk! és pusztulunk!

(Népszava, 1928. március 9.)

Illyés Gyula

SZOMORÚ BÉRES

Porhanyó kenyérem, kiszitta a nap,
Italom langyos, langyosuló vérem
Lassítja a nap,
Ülvén gondjaim s verejtékem gözei alatt,
Köröttem némán fordul a mező
Dél van —
Erdő fenekén alszik a szél és a jövődö

Kaszvár hintaja gördül — nehéz
Kezem fáradtan emeli kalapom,
Por temet engem, hamu és pernye,
Ökreim tekintete érleli szívem.

A por mögött, a fák mögött
felhők terebélye, por lombjai mögött,
amerre egykedvűen letántorog a nap,
távol városok élnek, fényes terek forognak
a csillagok alatt,
vannak tengerek, úszó szigetek, égő arany-
hegyek —
mindenről tudok én:
telve van a föld, telve van az ég, de én
tanácstalan ülök idegen mezőben,
kéretlen jövevény, ki munkám végeztével
kicsépeit kadal árnyékában őszel
hangtalan fordulok a közönyös földbe.

(1923.)
(Népszava, 1923. március 18.)

Déry Tibor

RIADÓ

Még mindig alszol alvó, alvó! még mindig
alszol befordult arcú a nyugtalan
világ alkonyi párai közt
gőzölgő vánkösán dühödnek!

Lejebb már oszlik az esti kőd. A rét
elpirult nehéz arcod alatt s lassan
terjed álmaid láza a fűben
sustorogva mint a hullám, a hullám

az alkonyi vörös hullám, ha felszalad
a füves partra s zizegve habra hab
a düh kiönt — Ébredj,
gyújtogató! — kiönt a földre

a puha üstökű földre, mely arcát
varlepte arcát lombhán ingatja még
az esti szélben. Esti szél
befújja, hullám eltakarja

elnyugszik lomhán. A szálló ködben
két vadkacsa húz el a kiégett
zsombék fölött. Alvó, alvó
emeld fel gyújtogató arcod

álmaid réteiről s nézz szembe a föld
megkínzott képével: könnyeiben
talán van még kegyelem
s porai közt feltámadás!

(Népszava, 1930. június 2.)

Biró Mihály: Daloló ifjúmunkások

(Népszava, 1922. május 1.)

Kassák Lajos

NEM SIRATUNK!

Egyszerű ember te megszólíthatatlanul is barátom
te kemény katonája s te ébresztő szavú testvére
a szegényeknek
kíról most lehajtott fejjel emlékeznek a munká-
padok rabszolgái s az otthon számkive-
tettjei
katonáid meleg szívéből és bőrtönöréid fekete
könyveiből idefom a neved
Stromfeld Aurél
nem ismertük születésed óráját nem jártunk
az úton ami hozzád vezethetett volna
s egy napon mikor te elindultál önmagad fele
összetalálkoztál mivelünk
harcos voltál és az igazság harcosa lett belőled
a termő földek és a föltszabadult ember felé
menetelünk s te világítóttal előttünk
magadban föltszabadult föltszabadító
akik valamikor mellett voltak azok elma-
radtak tőled s akik mellé te odaálltál azok
veled maradnak
lesznek akik csak most ismernek rád mikor el-
mentél s csak most érzik meg hogy nem
szakadhatnak el tőled
azt mondják meghaltál de hogyan is halhatnál
meg addig amíg mi élünk
eljöttél hogy segíts rajtunk szemeidben láttuk
a sorsunk meleg kezeid benne feküdték a
kezeinkben s ezért mi nem felejtünk el
téged soha
s most szólva rólad nem sírunk mint a tehetetlen
árvák nem illene ez a te példaadó életedhez
te a szocializmus katonája voltál
te a munkások katonája voltál
dícséret neked derék testvérünk.
(Népszava, 1927. október 12.)

Tomann János békéscsabai vasmunkás lino-
metszete: Kubikos Népszava, 1936. június 12.

Radnóti Miklós

MÁJUSI IGAZSÁG

En is csak ma látom a tegnapot,
mert szegény két szemem beteg és
csak asszonyra és könnyre lett,
pedig, testvéreim,
tegnap a májusi igazság járt az
utcákon, virágokkal fölcicomárva.

Asszonnyal és könnyel a szememben
a májusi igazság útját taposom
a kőfalak között virágosan és
barna szemű özek jönnek hozzám,
megnyalják lecsüngő kezem és
cinkék raknak fészket a hajamba:
testvéreim!
utam átkozott őszi vetés, késő
vetés mulasztott májusokba.
(Népszava, 1930. május 23.)

Fenyő László

TÉLI EMLÉK

Nem felejtetem el soha
azt a gyerekkort, azt a beteg
időt: a hídról néztem én
a jégpályán mint lejtének.

Néztem: az egészségesek
korcsolyáján december hava esiflog,
fázló szívvel és tagokkal
néztem: az örömből kitiltott

kisfiú — nagyszemű hócsillák
kerengélve szemembe estek,
néztem: nagyszemű könnyeim
a forgó havazásba veszték.

Első seb, első nyílalás,
magányom először érezte:
élet és halál nincs oly messze
egymástól, mint boldog, boldogtalan.
(Népszava, 1931. december 23.)

Somlyó Zoltán

HÓKAPARÓK...

A mesék és a szörnyű valóság
fehér havát
takarítják ok napokon át...
Vékony kabátjukon befúj a szél
s beleszórja a havat a nyakukba —
de ok boldogok: van újra munka!...
Dolgozhatnak, kaparhatják a havat,
amíg a tenyerük odaragad,
amíg a vékony talpat felhasítja a jég:
falatot kap a gyerek, a feleség...
S a fehér havon a szürke lapát
kopogja a nyomor fekete ritmusát...
Szürke lapátok, csak kopogjatok!
Emberek, csak lapátoljatok!
Hogy sima és tiszta legyen az út,
amelyen az álmok gépkocsija fut!
S amelyen a nyomorultak hada robot!
S amely fölött a megváltás csillaga lobog...
(Népszava, 1932. március 23.)

Juhász Gyula

EMBERI HITVALLÁS

Hiszem, hogy járt e földön egy szomorú magányos
Galileai férfi, ki harminchárom évvel
Többet tudott, mint minden Cézár, poéta, mágus
S szelid szava erősebb, mint minden büszke kétely.

Hiszem, hogy az igéje túléli dömök ormát,
Az arany kupolákat, a máglyát és a kardot,
Hiszem, ha sohasem jó, mit hirdetett, az Ország.
Hogy az az Őt, Igazság, melyen ő égbe tartott.

Remélem, hogy e földön, mely völgye siralomnak
S csillaga küzdelemnek, a duvadak helyébe
Szelidebb népek állnak s rózsásabb lesz a holnap
Es nem lesz a bitófán mártírhaltó a Béke.

Remélem, hogy a munkás megkapja méltó bérért
Es nem lehet henyélni biborban és selyemben
S a paloták alatt nem támoogy az éhség,
S ebek harmincadán nem tengődik a Szellem.

Szeretem e világnak minden gyönyörűségét
Es minden bánatát, a napot és esőt,
A márciusi zsongást, a decemberi békét.
A kelő csillagot és a lepihenőt.

Szeretem kis fiúk és lányok forradalmát,
Iskolák udvarán s a dérvért öregeknek
Bús topogásait, sírok örök nyugalmat,
Csak Mammon, gyilkosunk, csak léged nem szeretlek.

(Népszava, 1925. december 25.)

Hollós Korvin Lajos

VERSEIM ÚTJA

Verseim úgy nőnek a térbe,
mint kövezők lérde
nyomán
a bazalt, keramit, makadám
az uccák szügyén.

Betűim kövek,
szavaim kősorok;
sort sor követ,
mondatot mondatok,
szavakat szöveg.

Verjed az ütemet csengve,
kövező kalapács!
Verjed a köveket,
és lesz belőle!

S majd szikrázó paták
csattognak rajta át,
csiholva dalt
a dobbanó bazalt
szívéből.

(Népszava, 1935. június 26.)

Schubert Ernő: Olvasó munkás
Népszava, 1934. május 1.

Keszthelyi Zoltán

MUNKANÉLKÜLIEK

Mozdulatlan alszik, alszik
— bolyhos ködben, föld alatt —
fürgé kedvűnk, szép, arany gyík.
Lábunk tétován szalad:
megroggyanva méri, nézi
a ködszínű köveket
és a sárba belevési
nyomdokát, a szív helyett.

Ó, a szívünk sír és sorvad,
fájdalommal ver, dobog,
jégfogakkal éri holnap
a tél s rokkantó robot;
farkasoknak üvöltését
visszhangozza majd a vér,
hóvihart pipál a szélvész:
benne jajok raja kél...

Házak mellett búsan járunk
feketülnek a tetők,
fekete bús ósz-világunk,
mint a csöndes szemfedők —
elhallgatunk, könnyes arccal
kódorogunk ezrivel,
vagyunk néha tette sarkal
s bizakodva felfigyel...

(Népszava, 1935. október 30.)

Vaád Ferenc

GYÁRKÉMÉNY (Részlet)

Lomha füstjét az égre kibontja
már hajnalban, amikor ágyában
fáradtan ébred megmaradt gondja
között a millió ember.

Áll szilárdan, és mint a föld ura,
szétvetett lábakkal nézi — rendre
ahogy megérkeznek hozzá fura
áldozatra a dolgozók.

...

Hát csak füstölj, te kémény! — mert
vagy, aki alatt egyszer majd zabot
ropogtatva áll meg az igaz-ló
és mosolyogva az ember.

(Népszava, 1936. június 18.)

Fodor József

KITARTANI! (Részlet)

Rög-ült fojtottságtól kinlódj fel
ajkam,
Nehéz vajadás dülja agyamat,
S gyötrő rétegek alól felszakadtam
Süvítve törj, nagy régi indulat!

...

A jövő azé, kit s nagy, a szent fűt:
A közjó, s munkát s vért áldoz azért:
Mint testvérek, mi újra s újra
tettük,
Szabadságért, jogért és emberért!

(Népszava, 1937. május 1.)

Földeák János

FEBRUÁRI HARAG

(Részlet)

Ej, ej, haragszik rám a február,
hidege arcomba harap
s mint a sötétben megélelt szűz lány,
viháncol és nyugtalanabb,
pofoncsapkod makrancos szelével,
lépni se tudok — visszanyom
a behavazott úton, hogy fázom
s gallért hajtok kabátomon:
nyakam a vastag posztóba rejtem,
rajta, február! rajta csak!
kegyetlenek idei estéid,
didergetők és fagyosak!

...

Gubbasztok a járdaszéli padkán,
köröttem fortyog cudarul
és kerekeken rohan az élet,
villamos, autó vadul
verseny a feldühödött februárral,
sodrukban árván, szeliden
füllelem egy koldus gajdolását,
annyi a jussa, mint nekem:
szögletes verem, hosszúkás láda,
tán koszorú is pár darab —
ej, ej, haragszik rám a február,
fagyva megcsíp, megharap!

(Népszava, 1937. február 21.)

Váci Mihály

LEGENDA (Részlet)

Akít a nép ajkára vesz, vállára teszi azt,
akit a nép vállára vesz, szívébe zárja azt,
akit a nép szívébe zár, nem hal meg soha az.
Majd él papir, folyóirat és könyvek nélkül is,
és nő nyomdák és kiadók, és tévé nélkül is,
majd házról házra jár — ügynökök nélkül is.
Dallá válik, mit estéknél a puszták szele visz
legenda lesz és népséme, közmondás szava is
jövő ígéretek, akit mindenki várva hisz.

...

(Népszava, 1976. december 23.)

Veres Péter

SÓHAJ (Részlet)

Szeretnék kiáltani olyan élesen, olyan messzehangzóan,
ahogyan még nem kiáltott senki,
hogy fáradt sziveken átdobbanjon a vér.
Szeretném énekelni oly szépen, oly tisztán,
ahogyan még nem énekel senki,
hogy megtört szemekből kibuggyanjon a könny.
Szeretném megmutatni az Igazat, a Szépet,
ahogyan még nem láttatta meg senki,
hogy megalázott testvéreimben fölemelkedjék a lélek.
Szeretnék cselekedni oly nagyot, olyan rendkívülit,
hogy mint a hógörgeteg sodorjon mindent és mindenkit

(Népszava, 1933. december 24.)

Hárs László

TÉL

Ordasan les már a tél a hegy mögöl miránk,
szakállá szürke őszi szél s a körme jégszilánk.
Már nemsokára hó fogán ropognak esontjaink,
zászlója leng a hegy fokán s a fáknak csontjain
A városvegi házikók remegve összebúznak
s a kürtök kormos, lázító, veres dalokat fúnak.
Ereszek orra csöpörög, szél hordja rossz ruhájuk,
vacognak ócska csöbörök, halódnak hosszú vályúk,
és utak hasra fekszenek s remegve kúsznak szerte,
a kutak vak üvegszemek: tükrük a szél beverie.
A bérc is futna terhével... mellén felhöz a pára...
mögüle ordás tél figyel a dermedő határra.
Fagyzóld szemekkel kancsalit, élébe köd von margót:
kinyújtja karmos mancsait s megtép egy rongy csavargót.
(Népszava, 1935. február 24.)

Benjámín László

ELNÉZŐEN

Langyos imával törleszti a hálát
az égieknek az, aki meleg
kályhája mellett sütteti a hátát
és vért fűtik zsiros ételek;

s míg gyökeréig öntözi szakállát,
— aszály ne legyen — csúsztatván
a jó bort:
szabályszerűen futja be a pályát,
nem ildözi vad kétség, bamba
hóbort.

A szegény költő — érzi — itt
koloncúl
cselleng csupán — s különben
bármilyen bator:
nem menti őt semmi az éhhaláltól.
Hát meg ne vesd, ha néha
megbolondul
és önmaga keservéről nyivákol,
mint háztetőn éjjel a kősa kandúr.
(Népszava, 1940. január 21.)

Zelk Zoltán

TÁJKÉP

Pernye hull az égből,
veszti vihar tombol —
sáskarajt hoz a szél,
buza helyén konkoly.

Buza helyén konkoly,
kenyér helyén morzsa —
vaksetét szobában
éhen ül a gazda.

Elmereng a gazda:
„asszony, gyerek éhen —
lehet-e még remény
ily kietlen éjen?”

Ily kietlen éjen,
melyén a viharak —
gondjai dúszabbak,
mint a szénakazlak,

mint a szénakazlak,
melyek künn a vártán.
bitorolt mezőkön
silbakolnak némán.
(Népszava, 1930. május 28.)

Munkában
Népszava, 1932. december 26.

Véssi Endre

A KÖRÖN TÚL

(Részlet)

A körön túlra látok,
oly jó, amíg itt szűkül,
ott egyre nagyobb térnek
tag boldogsága nyílik,
s nem tudom, hogy kiérek —
kiérek-e a fényre,
a körön túlra érek?
Nem tudom, de szívemben
már őrzöm jeladását,
s remélek, noha szűkül
a jelen: a jövőnek
forró lábában élek!
(Népszava, 1942. augusztus 2.)

Összeállította:
Kabos Ernő és S. Vincze Edit

SZERKESZTIK, ÍRJÁK: OLVASÓINK

Feladó: a bizalom

A kérges, munkában megfáradt kezek gyakran forgatják nehézkesen a tollat, olykor a sorok is dülöngélnék, mégis e szálkás betűk jelentik számunkra a legérdekesebb olvasmányt: a szerkesztőségbe áramló munkáslevelek...

Néhány éve egy borsodi bányász, Fehér József még elnézést is kért írásáért, mert — mint papírra vetette — egy régi baleset óta a fejtőfalapács helyett csak ritkán kerül toll a csonka ujjak közé, ha nagyon kikívánczik belőle a véleményem. *Egy-szerű, keresetlen, őszinte szavakkal mondotta el: örül annak, hogy garapodik az ország, de a munkásember ne csak szavakban kapjon anyagi, erkölcsi elismerést; úgy látja, megszaporodott a lazaság a munkaszervezésben, pedig a munkás dolgozni, keresni, boldogulni akar, nem azért jelenik meg a munkahelyén, hogy üres csillére vagy a szerszámkiadó előtt menetfűrőre várjon.*

Szerencsére sok az ilyen Fehér József, aki tollat fog és megírja véleményét őszintén, nyíltan lapjának, közéleti dolgairól csak úgy, mint városra, faluja gyarapodásáról, a munkahelyi légkörről, az ügyintézésről, a szolgáltatások fonákosságairól és így tovább.

Sokszíniük ezek a levelek, mint maga az élet. Életünk apró örömeit, bosszúságait egyaránt tartalmazza. S ez így is van rendjén. Az egyik kérdező, a másik véleményét mondja, a szerkesztőség feladata pedig az, hogy érdeme szerint becslje, kezelje a leveleket, s a közérdekűek, a lap hasábjain is megjelenjenek azok, segítsen a levélíróknak.

Szerkesztőségünk eddig is köteletségének tartotta, hogy erősítse tömegkapcsolatát az olvasókkal. Mert minden levél értékes számunkra, amely a Népszavának íródik, hiszen a leírt sorok kimondatlanul is bizalmat előlegeznek a szerkesztőségnek. Hiszen e levelekben megfogalmazott gondolatok gyakran cikkekben, riportokban feldolgozva kerülnek vissza az olvasóhoz. E munkáslevelek adták sok-sok évvel ezelőtt a lap „Kis ügyek” című rovatának, a „Heti postá”-ban a kisemberek gondjairól szóló írásoknak témáit is.

Egy idős, nyugdíjas szakmunkás, Dusa Feri bácsi, a vasasszakszervezet alapító tagja néhány éve ezt írta lapunknak: „Nem bántam meg, hogy mint fiatal szakmunkás még 1905-ben előfizettem a Népszavára.” Azóta, sok kitérő, küzdelmes évtizedek után — a Népszava immár negyedszázada a szakszervezeti mozgalom központi lapjaként szorosán összekötötte útját a szocializmust építő magyar nép útjával. Jóleső érzéssel mondhatjuk: az utóbbi években megszaporodtak az olyan levelek, amelyek önálló véleményt mondanak kis és országos ügyekről egyaránt. Feladójuk ugyanis a bizalom — a párt politikája iránt.

A jövőben is úgy akarunk dolgozni, hogy a Népszava még inkább rászóigáljon az olvasó bizalmára.

Emlékezés nehéz napokra

KEDVES NÉPSZAVA! Bizonyára sok hivatalos üdvözlésben lesz része a szerkesztőségnek a jubileum alkalmából. Én azonban nem hivatalosan, hanem mint a Népszava régi olvasója köszöntöm a szerkesztőséget a 100. évforduló kapcsán, egy rövid visszaemlékezéssel.

1920-ban léptem be a fűszakszervezetbe. Ebben az időben „Villám” elvtárs volt a titkár, akitől sokat tanultam. A Népszavára is ő hívta fel a figyelmemet. Akkoriban az országban ez volt az egyetlen újság, amely nyíltan írt a proletariatus helyzetéről. A szakszervezetben sokszor együtt olvastuk az újságot és közösen vitattuk meg írásait.

Később mély megrendüléssel értesültem arról a tragikus eseményről, hogy Somogyi és Bacso elvtársat, a Népszava szerkesztőit kivégezték. Ettől kezdve még inkább bekapcsolódtam a mozgalmi munkába.

A jót is lássuk meg!

A házkézelések munkáját sokan és gyakran bírálják. Én ezúttal — saját esetem alapján — az ellenkezőjéről kívánom a szerkesztőséget tájékoztatni. Nem utolsósorban azzal a „felkiáltással”, hogy a szolgáltatás területén sűrűn jelentkező hibák között olykor a jót is lássuk meg!

Cserépkályhám nemrégiben elromlott, éppen a hideg idő beálltakor. Panaszommal ezért a lakásom szerint illetékes, II. kerületi 1/3 sz. házkézelőséghez fordultam. S jóformán még egy nap, illetve huszonnégy óra sem telt el, a házkézelőség szakemberei máris segítségemre siettek, s a hibás kályhát

A Világosság című folyóiratra is előfizettem, mert ez is szemben állt az akkori renddel.

A rendőrség bizony nem nézte jó szemmel sem azokat, akik vásárolták, sem azokat, akik olvasták. Amikor a szakszervezetből több elvtárs lebukott, a rendőrségi emberek nálam is házkutatást tartottak. Az illegális kiadványokat még idejében sikerült eltüntetnem, csak a Népszava és a Világosság példányait tartottam meg. Mégis letartóztattak, s egy héti börtönben tartottak. Ezután rendőri felügyelet alá kerültem, egy évig vasárnaponként jelentkezni kellett.

Most is előfizetője vagyok lapjuknak. Kívánom a Népszavának, hogy a következő száz évben is sikerrel terjessze a munkások között az igazságot, a kultúrát.

Ohnsorge Antal,
a Szocialista Hazáért
Erdemrend tulajdonosa,
Budapest IX., Bokréta u. 28.

háromnegyed óra alatt megjavították.

Lelkiismeretes munkájukat és emberi magatartásukat azonban nemcsak az dicséri. A felajánlott „borraváló” udvariasan visszautasították, majd utána közölték, hogy másnap, az esetleges későbbi hibák megelőzése érdekében visszajönnek és új kéményajtót csinálnak.

Egyébként meg szeretném említeni, hogy a Népszavának több mint évtizede vagyok az előfizetője, s az új esztendőben is sok sikert kívánok a jubiláló szerkesztőségnek.

Bódis József technikus,
Budapest II., Mártírok útja 34.

Visszhang...

A Népszava 1972. november 23-i számában megjelent „Nincs 20 fillérjük?” című levélben foglaltakat megvizsgáltuk. Tájékoztatásul közöljük: az utasok baleset-biztosításával kapcsolatosan nemrég jelent meg hivatalos szabályozás a költségek megtérítéséről. E szerint a hivatalos belföldi kiküldetésben levő dolgozó utas-balesetbiztosításának ellenértékét — a menetjegyben bélyeg formájában vagy nyomtatással feltüntetett összegben — a kiküldő szerv köteles a dolgozónak megtéríteni. Ez az elv helyes. A gyakorlatban azonban egyes jegypénztárosok szabálytalan eljárása miatt a helyes cél nem érvényesül minden esetben. Az utas-balesetbiztosítás megkötésének alapvető pontja az önkéntesség. Erre jegypénztárosainkat oktatjuk is. Ha tehát olykor mégis szabálytalanság történik és a hibát elkövető személye megállapítható, úgy felelősségre vonást alkalmazunk. A levél alapján a Keleti pályaudvar jegypénztárosait újból figyelmeztettük az utas-balesetbiztosítás előírásairól, ajánlásairól, illetve megkötésére, valamint az utazókörzség iránti előzékeny magatartásra.

Tóth János vasútigazgató
MÁV budapesti igazgatóság

A párthatározat szellemében

Anyagi elismerés a nőknek, a művezetőknek

A párt Központi Bizottságának legutóbbi határozata élénk visszhangot keltett a Budapesti Finomkötőtárugyár zuglói gyáranak dolgozó közt, akiknek 85 százaléka nő. Az a része különösen, hogy a 8 százalékos központi bérfejlesztésből a „női” üzemek az elsők között részesülnek majd. A határozat kedvező hatása máris érezhető: a korábbi években megszokott év végi felmondások helyett inkább arra akad példa, hogy akik a határozat előtt jelentették be távozási szándékukat, most azt sorra visszavonják. Dolgozóink tehát bizakodva várják — a KB határozata és a Szaktanács legutóbbi ülésén elhangzottak alapján — a konkrét helyi intézkedéseket. Ezzel kapcsolatban kívánom elmondani a magam és a szakszervezeti bizottság tagjainak véleményét.

A párthatározat a bérintézkedésekkel kapcsolatban nyomatékosan felhívja a figyelmet a differenciálásra. E téren nálunk is akad tennivaló, elsősorban a minőségi munka értékelésében. A szövetgyártó és a kikészítő üzemműszak dolgozóit például elsőként kell a bérértéssel érdekelte tenni a minőségi munkában, mert drága importanyagokkal dolgozunk. A differenciálás lehetőségét arra is fel kívánjuk használni, hogy a nehéz fizikai munkát végzők több fizetést kapjanak. Már van ilyen kezdeményezésünk az új típusú kelmeátnézó gépnél, itt a dolgozók havonta plusz 200 forintot kapnak. Ezt a gyakorlatot tovább lehet és kell is fejlesztenünk. A rekonstrukció

korán ugyanis különböző modern, nagy teljesítményű gépeket kaptunk, s ezeket nők szolgálják ki. Nehéz fizikai munkát végeznek, bár ez már nem hasonlítható össze a hagyományos segédmunkási tevékenységgel. A gazdasági vezetés most vizsgálja e munkahely gépesítési lehetőségeit, ahol azonban ez nem valószínű, ott differenciáltabban kell bérezni a dolgozókat.

A határozatnak a művezetők bérrendezésével kapcsolatos része is régi feszültséget oldhat fel üzemi munkánkban, akiket ugyanis irányítanak, többet keresnek, mint ők. Olyan jó varrónők vannak nálunk, akik havonta a 2700—2900 forintot is megkeresik, míg a művezetők fizetése 1500—1800 forint. Pedig korábban, mint kiváló szakmunkások, jól kerestek. Van olyan művezetőnk, akinek a „kiemelés” 500 forintos keresetcsökkenést okozott. Hasonló a helyzet a blokkvezetők esetében, jövedelmüket tekintve azonban aligha cserélne velük egy jó szakmunkás. A KB határozatát ezért a művezetők és a blokkvezetők egyaránt örömmel fogadták és várják a megvalósítását.

A közeljövőben a gazdasági vezetésre és a szakszervezeti bizottságra közösen vár az a feladat, hogy a párthatározat szellemében mind a központi, mind a saját erőből tervezett bérintézkedéseket megfontoltan és differenciáltan megvalósítsuk.

Lipták Jánosné,
a Budapesti Finomkötőtárugyár
zuglói gyáranak
ÜSZB-titkára

Egy a sok közül

még 1962-ben történt. — Levelemásolatot tesz elem, majd így folytatja: — Gyorsan, soron kívül szerettem tizedoptériás szemüveget egy rászoruló dolgozótársamnak. Szereztem a dolog, de a sajtó segítségével...

Arcán a visszaemlékezés öröme, a riportert arra gondol, itt, Szolmokon, ebben az ipari

nagyvárosban talán csak kevesen tudják, hogy a papírgyárban egy őszintén ember milyen lelkesen tevékenykedik.

Pedig az élet Bérczi Jenőt sem kímélte a megpróbáltatásoktól. Másfél évtizede baleset érte, s a korábbi betanított munkás felgyógyulása után a portára került. Természetesen itt is lelkiismeretesen végzi munkáját. Emellett az üzemi könyvtérterjesztés elismert és megbecsült társadalmi aktivistája.

Egyébként húsz éve dolgozik itt, a gyárban. 1971. november 7-én megkapta a könnyűipar kiváló dolgozója jelvényt. Tagja a szakszervezet kulturális bizottságának. S arra is jut ideje, hogy lapunk egy-egy írására felhívja munkatársait figyelmét. Ezzel már sok olvasót, előfizetőt szerzett a szakszervezeti sajtónak. S amire talán a legbüszkébb, többszörös vőradó; a Magyar Vöröskereszt a közelmúltban kitüntetésben részesítette. Ki tudja, hány ember életét mentette meg vérevel? Mindezt pedig önzetlenül csinálja, mert szereti az embereket...

Segített a szakszervezet

Selejtet gyártott, kártérítésre kötelezték. Mégis felmentették a fizetési kötelezettség alól. Ezután a szakszervezeti bizottság a gyáregység selejtelszámolási rendszerét kifogásolta és felhívta a gazdasági vezetés figyelmét a szabályok betartására. Lényegében ez a rövid tartalma T. I. dunai városi gépmunkás ügyének, amelyről ezen az oldalon korábban már írtunk. S hogy fél év elteltével ismét visszatérünk rá, annak oka, hogy T. I. ismét selejtet gyártott és kártérítésre kötelezték.

Elvárható-e egy olyan nagyüzem szakszervezeti bizottságától, mint a Dunai Vasmű, hogy a korábbi megállapodásokat, intézkedéseket után a vizsgálatot eset melyben okait is felderítse? Mi mindenesetre azt kértük, hogy ismét foglalozzanak T. I. ügyével. S az alábbiakban Veres János oszt-titkár válaszából idézzük: zünk:

„A sorozatosan és növekvő mértékben gyártott selejt miatt T. I.-t, miután ezt velem megbeszéltem, pszichológiai vizsgálatra küldtük. Ennek eredménye az a javaslat lett, hogy ezután kispépen dolgozzon. Mivel azonban ez keresetcsökkenéssel járt volna, egy másik nagygyépre helyezték. Amikor felkerestem, úgy nyilatkozott, hogy igyekszik figyelmesebben dolgozni, mert a selejt elkerülése saját anyagi érdeke. Arra is választ akartam kapni, hogy vannak-e esetleg más prob-

lémái. Így tudtam meg, hogy a selejtes munka időszakában üzemművezetője sértő megjegyzéseket tett T. I.-re, bár megállapításom szerint a nem kívánatos megjegyzések mindkét fél részéről elhangzottak. Az üzemművezető mindenestire figyelmeztettem hibáira. Vegye figyelembe a dolgozó problémáit is és segítsen azok megoldásában. S ha már valaki hibát követett el, annak okát körültekintően vizsgálják meg és ne érje hátrány az, aki az igazat keresi!” — olvastuk a vszt-titkár december 7-i levelében.

Csizmadia József, a Zamat Kéksz- és Ostyagyár gépkocsivezetője nem kapta meg az esedékes táppénzt. Mint később kiderült, elszámolták, csak nem azon a napon fizették, amikor ő a pénzért ment. Igaz, a gépkocsivezetők vidékre járnak, korán reggel indulnak, későn érkeznek, de annyira azért nem tájékozatlanok, hogy ne tudják, mikor van fizetés. Másból keletkezett a kavarodás, amint a vállalati szakszervezeti bizottság feljegyzéséből megtudtuk:

Kérjük kedves olvasóinkat, levelezőinket, hogy szerkesztőségünkhöz írt levelüket az alábbi módon címezzék: Népszava szerkesztősége, 1964. Budapest Rákóczi út 54.

3 panasz
intézkedés

Varga Istvánné (Budapest IX., Szamuely Tibor utca 42/b) olvasónk szerkesztőségünk segítségét kérte lakótársai nevében. Levelében szóvá tette, hogy az emeleti lakások — a hiányos, hibás esőcsatorna miatt — az esőzések alkalmával beáznak. A panaszt már többször bejelentették a környezeti házkézelőségnél, de nem intézkedtek. Kérésünkre a IX. kerületi Ingatlankezelő Vállalat műszaki igazgatója helyszíni vizsgálatot tartott. A panasz indokoltan találta és utasította a házkézelőséget, hogy az elrozsdásodott ereszt és lefolyócsatornát legkésőbb január 30-ig cseréljék ki.

Szeltner Józsefné (Szigetújfalu, Fő utca 63) olvasónk arról írt, hogy lánya esküvőjére a VOLÁN Vállalat szigetihalmi kirendeltségénél autóbusszt bérelt. A megállapodás szerinti összeget csekken befizette. Ezek után bosszankodva vette kézhez a vállalat ajánlott levelet, amelyben pótlólag 60 forint biztosítási díj befizetésére szólított fel. Panaszos sorait a VOLÁN 20. számú Vállalathoz továbbítottuk, ahonnan azt a tájékoztatást kaptuk, hogy olvasónk panaszja jogos. A különjáratot intéző szigetihalmi vezénylőtiszt követte el a mulasztást, mert a fuvar felvételekor nem tisztázta a biztosítási díjat. Ezért felelőségre vonták. Olvasónkat a jogtalanul kért 60 forint befizetése alól mentesítették.

Falusai Sándor (Szeged, Nemestakács utca 2.) olvasónk azt panaszolta, hogy a lakásukba felszerelt vízmelegítő gázkészülékek földgázra történő átalakítása után, amelyet a DÉGAZ szakemberei végeztek, elromlott. Ezért tőlük kérte a melegítő megjavítását. Kérését azonban elutasították. Levelével a szegedi Dél-alföldi Gázgyártó és Szolgáltató Vállalatot kerestük meg. A vizsgálat után arról tájékoztattuk szerkesztőségünket, hogy olvasónk panaszja jogos, és a készüléket kijavították. Dolgozójuk az átalakítás során mulasztást követett el — nem szerelt fel egy rögzítő csavart —, ezért fejelemileg felelőségre vonták.

SZERKESZTŐI
ÜZENETEK

Gondos Lászlóné (Budapest): A gépirás- és gyorsírástanítókat vizsgáztató országos bizottság címe: Budapest V., Bátya utca 5. Kérdéseire a bizottságtól kaphat pontos választ.

Pajor István (Székesfehérvár): Nővényvédelmi szaktanácsot a Piac tér 18. szám alatti vetőmagboltban, szerdán és szombaton 8—12 óra között kaphat.

Bertus József (Gara): A kereset HTF—01 típusú háztáji fejőgépet a megyei AGRÓKER Vállalatnál vásárolhatja meg.

András Dezsőné (Budapest): Anyaotthoni elhelyezésre ügyében forduljon a Fővárosi Csemémóthoz Központja felvételi irodájához. Címe: Budapest VI., Kmetty utca 31.

Udvardi József (Budapest): A telefonkönyvből való felvétel ügyében a Távbeszélő Tudakozó és Névsorszerkesztő Hivatal (Budapest V., Városház utca 18) ad felvilágosítást.

Krémer Tibor (Gödöllő): Az Állami Artistaképző Iskolába levelben jelentkezhet felvételle. A korhatár 18—28 év. A felvételi követelményekről és a képzésről az iskola írásban ad felvilágosítást. Az iskola címe: Budapest, V., Arany János u. 34.

Asztalos N. Imre (Békéscsaba): A mezőgazdasági termelőszövetkezetek Kölcsonös Társaságát Alapjáról szóló 40/1972. (XI. 28.) számú minisztertanácsi rendelet a Magyar Közlöny 1972. november 28-i, 95. számában jelent meg.

Sebők László (Budapest): Pályaválasztási magnetofonszalagok az Országos Pályaválasztási Intézetnél (Budapest, VII., Nyár utca 9) rendelhetők meg. Egy szalag két szakmát ismeret, ára 100 forint.